

YOL AYRIMINDAKİ TÜRKİYE’NİN SEÇİMİ

Tarihsel Kavşak, Yüzyılın Seçimi ve Garpzede Muhafazakârlar

Bir Siyasal Seçime Değil,
Bir Referanduma Gidiyoruz
MUSTAFA AYDIN

Tarihsel Bir Kavşakta Yüzyılın Seçimi
CEVAT ÖZKAYA

Sosyolojik Savaş ve Siyasetin Dili
BURHANETTİN CAN

Milli Görüş’ün Varoluşuyla Restleşmesi
ALİ AKTAŞ

Yeni Merkezin Kaderi
ERCAN YILDIRIM

Türkiye Seçimleri ve Ankara’nın Bağımsızlığı
DAVID HEARST

Ana Akım Siyaset(ler) ve Devlet
MEHMET FURKAN ÖREN

M. FATİH BİRGÜL
'DINDAR BİLİNÇ' AVCISI 'ÖZGÜR US' HAKKINDA

FİRAS EBU HİLAL
GANNUŞİ’NİN TUTUKLANMASI

METİN Ö. MENGÜŞOĞLU
NECİP FAZIL, “ŞAİR GALİBA!” HÂLÂ YAŞIYOR MU?

ABDULVAHHAB EL EFENDİ
SUDAN DEMOKRASİSİ VE ŞİDDET

YASİN AKTAY
CHP’NİN ARAÇSAL ESKİ/YENİ
TEOLOJİSİ VE ELMALILI TEFSİRİ

TEMEL HAZIROĞLU
YENİDEN İHYA YASASI

BEYZA ATALAR
TÜRKİYE’DE İSLÂMÎ DÜŞÜNCE
GELENEĞİ ÜZERİNE

CEYDANUR YILDIRIM
TÜRK SOSYOLOJİ TARİHİNE
BAKMAK

İSLÂMCILIĞI DOĞRU ANLAMA ÇABASI

ÖMER KANTARCI

Yazımıza bazı tespitleri, hareket noktamızı belirterek başlayalım. Tarihe ne taraftan bakarsanız bakın, Türkiye’de İslâmiyet’le doğrudan ya da dolaylı irtibatlı olmayan hiçbir şey yoktur. İslâm’ı paranteze aldığımızda başta kültür ve değerler olmak üzere birçok şey yara alır, ontolojik problemler ortaya çıkar, ileri boyutta düşünürsek siyasi bağımsızlığımız da menfi anlamda bu durumdan etkilenebilir. (Kriz anlarında -savaş, afet ve saire- din en kuvvetli manevi sığınaktır.) Ortaya çıkan boşluğu ithal/yabancı/bu coğrafyanın fizik ve kimyasıyla örtüşmeyen ideolojiler doldurmaya kalkar. Elbette farklı kültürlerden etkilenmek, onlardan istifade etmek, tabii bir şeydir, toplumlararası “alışveriş” olacaktır, burada altını çizdiğimiz husus millete yön veren inanç değerlerinin farkına varılması, ihmal edilmesidir. İslâm’ın bu topraklar için vazgeçilmez oluşu, her devirde, bu topraklarda kurulan her devlette bazı farklılıklar olsa da bir şekilde var olmuş, buna göre dönemsel politikalar üretilmiştir.

BİR DÜŞÜNCE HAREKETİ OLARAK İSLÂMCILIK

Türkiye’de modernleşme sürecimizle birlikte üç büyük düşünce hareketinin varlığından söz edebiliriz; İslâmcılık, Batıcılık ve milliyetçilik. Geriye dönüp baktığımızda bu üç düşüncenin birbiriyle çarpışması kadar birbirinden etkilendiğini de belirtmemiz gerekir ki bu tabii bir durumdur. Bilhassa milliyetçilik ve İslâmcılık irtibat noktaları itibarıyla birbirine daha yakın olmuştur. Bazı düşünürler daha da ileri giderek milliyetçilik, muhafazakârlık ve İslâmcılığı

“sağ” başlığı altında bir arada değerlendirmişse de hareket noktaları, hassasiyetler ve tavır alışlarına bakıldığında üçünün, bilhassa İslâmcılığın diğer iki düşünceden çok daha farklı olduğu görülecektir. Bu üç düşünce hareketinin farklı tonlarda dinle irtibatları olsa da dinin hayata yansımaları, hayatı dönüştürmesi konusunda birbirinden uzak yorumları mevcuttur.

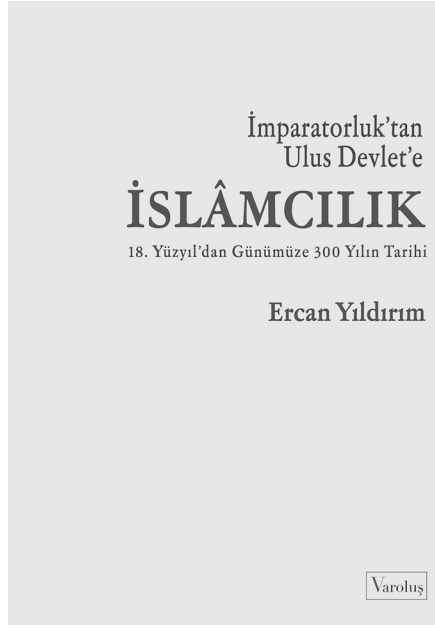
Bundan 50-60 yıl öncesine kadar ifade edilmesi, kullanılması dahi tereddüt edilen bir kavram/düşünce/ideoloji olarak İslâmcılık bugün ülkemizde en çok tartışılan, eleştirilen, kimilerince istismar edilen ve kimi çevrelerce de sahip çıkılan bir düşünce hareketinin adıdır. Hareketi bu yönüyle anlamak, belli bir merkeze oturtmak kolay bir şey olmasa gerek. İslâmcılığı 19. ve 20. yüzyılda İslâm’ı bir bütün olarak Batı’nın işgal, sömürü ve emperyalizmine karşı yeniden hayata hâkim kılmak; Müslümanları taklit, hurafe ve esaretten kurtarmak, her yönden kalkındırmak uğruna yapılan siyasi, fikrî, ilmî çalışmaların, teklif ve tespitlerin bütünü olarak tarif edebiliriz. Modernleşme sürecimizle birlikte Osmanlı’nın son döneminde (Meşrutiyet yılları) bir kavram olarak entelektüel hayatımıza gireli yüz seneden fazla bir süre geçmesine rağmen hâlen doğru bir şekilde anlama/yorumlama/tanımlama problemi yaşadığımızı söyleyebiliriz. Bunda tecrübe ettiğimiz düşünce krizleri, savaşlar, ihtilaller, siyasi-iktisadi ve kültürel problemlerin devam edegelmesinin etkisi elbette vardır. İslâmcılık kimi zaman dindar insanlara, yönetimlere karşı kullanılan sopa, kimi zaman belli mevki makamlara gelmede kullanılan,

istismar edilen bir kavram olagelmıştır. Türkiye'nin asli kimliğinin anlaşılması, tüm teklifleriyle hayatta var olması ve tarihî tecrübesinin günümüze aktarması bakımından anlaşılmalı, temsil edilmeyi ve değerlendirilmeyi hak eden büyük bir inanç, felsefe, sanat ve kültür hareketidir.

İslâmcılık düşüncesi üzerinde 1960'lardan itibaren akademik metinler, araştırmalar kaleme alınmaya başlandı. Sempozyumlar düzenlendi, belli dönemlerde gazetelerde uzunca bir süre konu üzerine yazılar yazıldı. Ciddi bir yazılı kaynağa ulaşıldığı söylenebilir. Bununla birlikte bu düşünce hareketi Osmanlı'dan bugüne hayatımızı aktif olarak etki ettiği/yön verdiği için yeni yayınlara, farklı perspektiflere, eleştiri ve değinilere her zaman ihtiyaç duyulduğunu belirtmemiz gerekir. İlmi çalışmaların sıhhatli, tesirli ve bereketli olması için bu bir zorunluluktur.

Çağdaş İslâm düşüncesi, siyaset, ideoloji ve kültür alanlarındaki önemli eserleri ve *Umran* dergisindeki yazılarından tanıdığımız Ercan Yıldırım'ın geçtiğimiz yılın son aylarında hazırladığı *İmparatorluktan Ulus Devlete İslâmcılık*¹ adlı çalışma bu sahada önemli tespitleri, değinileri, eleştirileri barındıran, farklı tartışma konuları açan bir eser. Bugün aktüel ve entelektüel hayatımızı etkileyen muhtelif ideoloji ve düşünce hareketlerinin; tarihî temellerine, başlangıç noktalarına temas etmesi bakımında önemli bir çalışma. İki kısım (Osmanlı İslâmcılığı-Cumhuriyet İslâmcılığı) ve on bir bölümden oluşan kitap İslâmcılığı diğer saha çalışmalarından farklı olarak 18. yüzyıldan, Lale Devri'nden başlatarak son üç yüzyılın fotoğrafını çekmeye çalışıyor. Bölüm başlıkları kitabın içeriği ve takip ettiği yol hak-

1 Varoluş Yayınları, Ekim 2022, Ankara. Yayınevinin ilk kitabının İslâmcılık olması bu hareketin ülkemiz açısından ontolojik/varoluşsal önemine de bir işaret aslında. "İslâmcılığın Müslümanlar ve Türkiye ile özdeşleştiğini görmek gerekir." Ercan Yıldırım, *age.*, s. 12.

kında bize bilgi veriyor: 18. Yüzyıl İslâmcılığın Doğuşu, Tanzimat İslâmcılığı, Meşrutiyet İslâmcılığı, 1924-1960 Dönemi, İslâmcılık-Milliyetçilik-Muhafazakârlık Arasındaki Ayrışmalar, 1960 Dönemi, 1970 Dönemi, 1980 Sonrası Neoliberal İslâmcılık, Dünyadaki İslâmî Hareketler ve Dünya Sistemi İlişkisi, AK Parti Döneminde İslâmcılık ve İslâmcılığın Geleceği. Kitabın sonunda yazarın yararlandığı oldukça geniş bir kaynakçanın olması (1200 civarı kitap-makale) konu hakkında araştırma yapacaklara büyük kolaylık sağlayacak nitelikte.

İSLÂMCILIK NE ZAMAN BAŞLADI?

Ercan Yıldırım hemen kitabın başında² dikkat çekici tespitlerde bulunarak meseleye nasıl yaklaştığını anlatıyor. Sol, liberal ve milliyetçilerin İslâmcılık düşüncesini marjinalleştirmek, Türkiye dışı göstermek ya da kökü dışarıda diye etiketlemek için Abduh-Afgani ile başlatıklarını, *tecdid-ihya-inşa* hareketlerini sadece bu iki isme hasrettiklerini belirtiyor. Yazar bu yanlış ve yanlış düşüncüyü en baştan reddedip ve İslâmcılığa başka bir tarif getiriyor; "İslâmcılık 18. yüzyılda 1699 Karlofça Antlaşmasıyla Müslümanların ve İmparatorluğun Batı'dan geri kaldığını, hatta yenildiğini tecrübe etmesi, Batı medeniyetini yakalayıp üstünlüğü yeniden ele geçirmek için tecdid-ihya-inşaya girişmesidir."³ Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyıldan itibaren toparlanmaya çalışması, birtakım yenilikleri hayata geçirme adımları tecdid-ihya-inşa kapsamında olmuş ve İstanbul'da alınan kararlar doğrultusunda gerçekleşmiştir. Dolayısıyla İmparatorluğun yöneticileri Batı'daki gelişme-

2 Ercan Yıldırım, *age.*, s. 9-13.

3 Bir başka tanım: "İslâmcılık modernitenin, Aydınlanmanın, Reformun, Rönesans ile emperyalizm ve kapitalizmin İslâm âlemi üzerindeki etkilerini gidermek, Müslümanların yeniden güçlenip küfür âlemini geçmesi için 18. yüzyılda başlatılan kapsamlı ihya-ıslah-reform ve bilhassa dinî düşüncedeki tecdid-yenilenmenin İmparatorluk bünyesinde-öncülüğünde-uhdesinde başlatılan girişimidir." *age.*, s. 27.

leri 18. yüzyılda fark etmiş, elçiler vasıtasıyla bilgiler almış çözümler üretmeye çalışmışlardır. Bunlara örnek olarak 1718-1789 yılları arasında çini, kâğıt, kumaş atölyelerinin açılması, mühendishanenin kurulması, doğudan-batıdan tercümelerin yapılması, matbaanın gelmesi, tiyatro piyesinin oynanması, yeni yolların yapılması, tersanelerin kurulmasını gösterebiliriz.

Yazara göre Patrona Halil İsyanı bu yüzyıldaki *tecdid-ihya-inşa* çalışmalarını akamete uğratmış, halka mal edilemeyen, belli bir sınıf tarafından sahiplenilmeyen yenilikler akim kalmış, gerileme devam etmiştir. Tecdid-inşa-ihya kavramları saha araştırmalarında daha çok dinî metinleri zamanın şartlarına göre yorumlama/ anlama şeklinde kullanılırken Ercan Yıldırım bu kavramlara daha geniş bir perspektiften (siyasi, ekonomik kültürel gelişmeler) bakmayı tercih etmiştir.

TANZİMAT VE MEŞRUTİYET DÖNEMLERİ

İslâmcılık düşüncesinin en hareketli dönemlerinden biri de Tanzimat dönemidir. 18. yüzyıldan farklı olarak bu dönemde İslâm/Müslümanlar/Osmanlı Batı medeniyetinin değişen yüzü ve gücüyle gerçek manada karşılaşılır. Tanzimat'tan önce devlet aklı hâlâ denk kuvvetler karşısında “ne yapılabilir?” sorusunu sorarken bu dönemde “Nasıl ayağa kalkarız, Batı'yla denk güce sahip oluruz ve onu geçeriz?” sorularını sormaya başlar.

Modernitenin getirdiği sorunlar, fikirler ve tekliflerin hem uygulanması hem de entelektüel boyutta tartışılması, batı hukuku, şeriatın tahkimi, milliyetçilik hareketleri ve dünya siyaseti Osmanlı aydınınının bu dönemde tartıştığı konuların başında gelmiştir. İsmail Hakkı İzmirli, Ömer Ferit Kam, Mehmet Ali Aynî, Musa Kazım gibi İslâmcılar moderniteye yön veren Batı metafiziğini anlamaya, ona cevap olarak vahdet-i vücûd ile İslâm metafiziğini güncellemeye çalışırken Babanzâde Ahmed Nâim, Mehmet Âkif, Sait Halim Paşa gibi İslâmcılar da kavmiyetçiliğe karşı Müslümanların birliği ve kardeşliği üzerine metinler yazdılar. Ali Suavi İslâmcılık, Türkçülük ve Batıcılığı sentezlemeye çalışır. Namık Kemal Müslümanların tembel ve miskinliğinden şikâyet edip “say”a vurgu yapar, Meşrutiyet'ten önce meclis sisteminin gereklili-

ğini savunur, “hubbul vatan, minel iman” sözünden hareketle ümmet birlikteliğini vurgular.

Bu dönemin etkili isimlerinden biri de Cema-leddin Afgani'dir. Ercan Yıldırım Afgani konusunda bilinenlerin dışında önemli, tartışmaya değer değinilerde bulunuyor. Afgani'yi çağdaş İslâm düşüncesi kapsamında değil daha çok siyasi fikirleriyle değerlendirmek gerektiğine dikkat çekiyor. Afgani Müslümanların uyanışı, ümmet coğrafyasında atalet- cahillik-bidat ve hurafenin yaygın oluşu, müstebit idarecilere boyun eğmeme, ittihâd-ı İslâm, gibi konulara *Urvetü'l-Vuskâ* dergisinde değinmesi ilk bakışta kabule şayan görünse de yazara göre arka planda Türkiye-Osmanlı-İstanbul dışı bir uyanış ve birlikteliğe (Arap milliyetçiliği) işaret etmektedir. Bu sebeple onun düşüncelerinden İslâmcılardan daha çok Türkçüler (Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Ağaoğlu) etkilenebilirler. Tabi 1950 sonrası yayınlarının da etkisiyle Afgani-Abduh-Reşit Rıza gibi düşünürlerin tekrar Müslümanların ilgi alanına girdiğini ifade etmek gerekir. Bununla birlikte çağdaş İslâm düşünürlerinden çok yönlü istifade etmenin İslâmcılık düşüncesine katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Tanzimat'tan sonraki Meşrutiyet döneminde İslâmcı düşünce, yayın ve hareketlilik daha da arttı. Meşrutiyet dönemi birçok derginin yayın hayatına başladığı, entelektüel çabanın imparatorluk döneminde zirve yaptığı bir dönem olmuştur. İslâmcı tezler doktrin hâline gelmiş ve yayınlar vasıtasıyla savunulmaya başlanmıştır. Hâlen bugün de izlerini gördüğümüz, yaşadığımız ve bir kısmını da savunduğumuz tezler Meşrutiyet döneminde daha etraflıca dillendirilmiştir. Bunları kısaca hatırlayalım: kaynaklara/öze dönüş, hurafe-bidat eleştirisi, tasavvuf/geleneksel İslâm karşıtlığı, yanlış kader anlayışı, modern bilim ve Kur'an ilişkisi, İslâm'ın terakkiye mani olmayışı, Batı'nın ilmini/teknikini alıp kültürünü almamak, taklit değil içtihad önem verme, eğitim kurumların modernizasyonu, eşitlik-kardeşlik vurgusu, Abdülhamid karşıtlığı, kavmiyetçiliğe karşı oluş...

GERİ ÇEKİLME VE SAVUNMA SÜRECİ

Cumhuriyet döneminde İslâmcılık ilk başta yeni ümitlerin filizlendiği bir vasatta akarken (yeni

Meclis'in dini referanslarla açılması, anayasada "devletin dini din-i İslâm'dır" maddesinin girmesi vb.) 1924'ten itibaren takip edilen siyaset gereği birçok iddiasından sıyrılarak yasaklanan İslâmî uygulamaları korumak, milletin dinini özgürce yaşamasını sağlamak, devlet ve İslâm'ı yeniden buluşturarak ümmetin kurtuluşuna sağlamanın derdine düşmüştür. Dolayısıyla yazara göre bu dönemde "İslâmcılık kurucu ve tasarımcı boyutundan çok tepkici karakteriyle var olmuştur." Hilafetin kaldırılması ve ardından takip edilen inkılap politikaları İslâmcıları ve dindar halkı iddialarından geri çekilmeye mahkûm etmiştir. Âkif'in Mısır'a sürgün gitmesi ile başlayan entelektüel kırılma 1933 üniversite reformu ile devam etmiş ve Müslüman aydınlar sistemin dışına itilmiştir. 1939 itibarıyla yayın hayatına başlayan *Hareket*, 1940'lı yıllarda çıkan *Büyük Doğu* dergileriyle Müslümanlar eleştiri ve taleplerini yavaş yavaş dillendirilmeye başlamış ve İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden şekillenen dünya sistemine uymak adına CHP dinî konularda yeni adımlar (1949 imam hatiplerin açılması) atmaya mecbur kalmıştır. Geçiş döneminde Diyanet İşleri Başkanlığı da en çok yıpratılan/yönlendirilen kurumların başında gelmiştir. Ahmet Hamdi Akseki bu dönemde kurum içinde kalıp sistem içi mücadele ederek "zararı en aza indirme" ve müspet çalışmalar yapmaya gayret edecektir. Yıldırım'a göre bu dönemin iki büyük belirleyici hadisesi olmuştur; ezanın yasaklanması ve yeniden aslı gibi okunması.

Kitapta değinilen dikkat çekici konulardan biri de İslâmcılığın milliyetçilik ve muhafazakârlıkla ilişkisidir. Yazar bu konuda, İslâmcıların diğer iki görüşle ayrışmasında Milli Görüş hareketinin belirleyici olduğunu, o ana kadar İslâmcıların sağ partilere (DP, AP) oy verdiğini, Milli Görüş'le birlikte kendi zihinsel durumları ile tutarlı bir siyaseti tercih ettiklerini belirtiyor. 1960 yılına kadar İslâmcılar ve milliyetçilik benzer hissiyata sahipken bu tarihten sonra ülkücülüğün şekillenmesi "önce Türk müsün, Müslüman mı?" sorusuyla ayrışma daha belirgin ortaya çıkmıştır. Bu soru yalnız milliyetçilikle İslâmcılığı ayırtırmakla kalmamış, karşı karşıya da getirmiş; milliyetçiliğin İslâmcılığı düşmanlaştırmasına, İslâmcıların

Osmanlı Devleti'nin 18. yüzyıldan itibaren toparlanmaya çalışması, birtakım yenilikleri hayata geçirme adımları tecdid-ihya-inşa kapsamında olmuş ve İstanbul'da alınan kararlar doğrultusunda gerçekleşmiştir.

milliyete karşı önyargılı olmasına neden olmuştur.⁴

İmparatorluktan Ulus Devlete İslâmcılık kitabında en kapsamlı ve detaylı bölüm 1980 sonrası neoliberal İslâmcılığa ayrılmış.⁵ Bu dönemde (1980-2015) Özal ile başlayan neoliberal politikalar Türkiye'ye sadece finansal açıdan müdahaleye açık hâle getirmemiş, toplum olarak da değer yargılarının, geleneğin, cari kültürün, iletişim, ulaşım ve tüketim kültürünün değişimine neden olmuştur. Bu etkilenmeden sol ve sosyalistler kadar İslâmcılar da nasibini almıştır.

Müellif 80 sonrası neoliberal dönemi üç kısımda inceliyor. 1. kısımda (1980-1994) Özal politikalarının tesiriyle cemaat ve tarikat yapıları sistemin içine dâhil edilmiş şirket kurup finans sektörü içinde yer almaları sağlanmıştır. 2. kısımda (1994-2001) İslâmcılar para, kariyer ve devlet ile resmî anlamda tanışmış oldu. RP'nin yükselişi, kazanılan belediyeler, İslâmî tezlerin geri plana itilip anlama/anlaşılma ülküsünden hareketle diyalog zemininin arandığı, sistem nezdinde kabul edilme şartlarının gözetildiği bir süreç oldu. 3. kısım ise (2002-2015) AK Parti'nin iktidara gelmesiyle başlamış, Türkiye'nin neoliberal dönüşümü İslâmcı kökenden gelen iktidar eliyle gerçekleştirilmiştir. Kapitalist iktisadi ve siyasi yapı "mesele" olmak-

4 Ercan Yıldırım, *age.*, s. 166-167. Yakın zamanda, İslâmcı kökenden gelen iktidar ile milliyetçilerin birbirine yaklaştığını, belli oranda iki kesimin de değiştiğine şahit olduk. Milliyetçi temaların, kavramların, şekillerin (kurt) git gide gözle görünür hâle gelmesi, İslâmcı geçmişten gelenlerin milliyetçi bir dil kullanması, Bitlis'te Türk çadırının kurulması, düne kadar radikal bir çizgide olanların abartılı bir milliyetçi çizgiyi benimsemeleri bu ilişkiye örnek verilebilir.

5 Ercan Yıldırım'ın *Neoliberal İslâmcılık* adında başka bir eseri de vardır. Bk. Pınar Yayınları, 2016.

Kitabın ‘İslâmcılığın Geleceği’ başlığını taşıyan son bölümde hareketin yüzyılımızdaki bilhassa yirmi yıldaki karnesine, gelecek perspektifine, tecrübelerine temas ediliyor, tespit ve teklifler sunuluyor.

tan çıkmış, İslâmî umdelere sadakatsizlik sorun olarak görülmemeye başlanmıştır.

İSLÂMCILIĞIN GELECEĞİ

Ercan Yıldırım’ın eseri İslâmcılık hareketinin dünü ve bugününü eleştirel bir gözle ele alırken gelecek perspektifini de ihmal etmiyor. Hatırlanacağı üzere 2010’lu yıllarda İslâmcılık üzerinden basında (Fetullahçı *Zaman* gazetesinin başını çektiği) öldü/kaldı tartışması yapılmıştı. Ara ara ülkemizde İslâmcılık hareketine ömür biçenler olmuşsa da hareket kendi yolunda elde ettiği tecrübelerle yürüyüşünü sürdürmüştür. “İslâmcılığın Geleceği” başlığını taşıyan son bölümde hareketin yüzyılımızdaki bilhassa yirmi yıldaki karnesine, gelecek perspektifine, tecrübelerine temas ediliyor, tespit ve teklifler sunuluyor. Yakın zamanda uygulanan kur korumalı mevduat hesabı programı üzerinden dindar-laik ayırt etmeksizin Türk toplumunun çılgın gibi “nereye yatırım yapacağı” sorununa takılması, kapitalist zihniyete büyük oranda eklemelendiğimizi gösteriyor. Bu çelişkili durumun halledilmesi, çözülmesi gerekir: “Kapitalizmle kalkınma ancak kapitalistleşerek sağlanacağından bize özgü usullerle Asr-ı Saâdet ve Kerim Devlet tecrübesiyle yeni bir düzen inşası İslâmcılığın temel amacı hâline gelmelidir.” İslâmcıların gelecekte ülkenin temel meselelerine büyük tarihî tecrübe ve müktesebatından ilham alarak hukuk, yasa, eğitim, iktisat, iktidar, siyasal alan, yönetim gibi konularda düşünce üretmesi elzem görünmektedir.

İslâmcılık düşüncesinin anlaşılması/benimsenmesinin önündeki engellerden biri harekete yöneltilen “kökü dışarıda” ithamıdır. Yazar,

etnik kimliğini önemseyenlerin (milliyetçilerin) ve İslâmcılığı imparatorluk bilincinden yoksun sektör bir düşünce olarak gören liberal-solcuların iddiasının aksine İslâmcılığın, kökleri 18. yüzyıla dayanan Osmanlı-Türkiye-İstanbul merkezli bir fikir, siyaset, ahlak ve iktisadi gelişmeyi içinde barındıran bir hareket olduğunu belirtir. Bu düşünce hareketine ağırlıklı olarak selefi ve aktivist bakış açısıyla yaklaşmayı da uygun bulmaz.

Yazar Türkiye İslâmcılığının yüzyılımızda yaşadığı tecrübelerden dolayı diğer İslâm ülkelerindeki İslâmcı hareketler için de örneklik teşkil ettiğini, bu bakımdan ümmete tarihten gelen bir mirasın da etkisiyle önderlik yapabileceğini belirtir. Bu noktada ülkemizce icra edilen dış politika hamlelerinin Müslüman ülkelere yarar ve zararının da iyi tahlil edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Irak ve Afganistan işgallerine gerektiği ölçüde itiraz etmemek, Filistin davasına daha çok maddi olarak destek vermekle yetinmek, Suriye’ye yeterince müdahil olamamanın Türkiye’nin İslâmcılık karnesini zayıflatıldığını belirtmemiz gerekir. Bununla birlikte Ercan Yıldırım’ın şu değerlendirmesini de dikkate alınmalı; “Batıyı gerileterek alternatif bir dünya sistemi getiren, İmparatorluk ve Hilafet vasfıyla Müslümanları İslâm sancağı altında toplayabilen öncü bir devlet olarak Türkiye, 11. ve 18. asır *tecdid-ihya-inşa* perspektifiyle, kapitalizmi alt ederek *Tevhid*’i Müslüman benliğini yeniden biricik kılabilen bir hayatı kurmak için öne düşmeye en hazır güç olarak temayüz ediyor.”

Ercan Yıldırım bu çalışmasıyla İslâmcılık literatürüne önemli bir katkıda bulundu. İslâmcılığı Osmanlı-Türkiye-İstanbul merkezli olarak görüp başlangıç noktası olarak 18. yüzyılı temel alması, imparatorluk tecrübesinin ihmal edilmemesi/farkına varılması, hareketi marjinalleştirmek, kültürel sahaya hapsetmek isteyenlere karşı yerli, milli ve hayata dönük oluşunu vurgulaması ve dinî gruplar üzerinden İslâmcı camiaya (cemaat, tarikat, sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler) yaptığı eleştirilerin dikkate alınması, İslâmcılık düşüncesinin doğru bir şekilde ele anlaşılmasına, benimsenmesine, gelecek vizyonuna katkı sağlayacaktır.